

2011 AB ile ya tamam ya devam yılı olacak

SELÇUK GÜLTAŞLI BRÜKSEL
30/12/2010

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile yürüttüğü üyelik müzakereleri kritik bir aşamaya gelmiş durumda. İlk kez bir dönem başkanlığı sırasında fasıl açılmadı. AB, ya tamam ya da devam deme noktasına oldukça yakın. 2011 yılı büyük ihtimalle, Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Ankara Antlaşması'nın imzalandığı 1963, üyelik başvurusu yaptığı 1987, adaylığa kabul edildiği 1999 ve müzakerelerin başladığı 2005 gibi tarihî dönüm noktalarından biri olarak kayıtlara geçecek.

46 yıllık inişli-çıkışlı bir sürecin ardından büyük ümitlerle başlanan Türkiye-Avrupa Birliği müzakereleri can çekişiyor. Müzakerelerin başladığı 3 Ekim 2005'ten bu yana ilk defa bir dönem başkanlığında hiçbir fasıl açılmadı. 35 fasıldan sadece 13'ünün açılabilirdiği, sadece birinin kapatıldığı üyelik müzakereleri Kıbrıs ihtilafına kısa vadede bir çözüm bulunamaması halinde durma noktasına gelecek. Ya da Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun ifadesi ile Avrupa Birliği stratejik bir kararın eşliğinde iki yoldan birine gidecek: Kıbrıs yüzünden Türkiye ile müzakerelerin durmasına göz yumacak veya Rum Kesimi'ne baskı yaparak çözüme yanaşmasını temin edecek.

2011 yılı galip ihtimalle, Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) müracaat ettiği 1959, Ankara Antlaşması'nın imzalandığı 1963, üyelik başvurusu yaptığı 1987, adaylığa kabul edildiği 1999 ve müzakerelerin başladığı 2005 gibi tarihi dönüm noktalarından biri olarak kayıtlara geçecek.

Kıbrıs müzakerelerinin gidişatı, Almanya-Fransa ikilisinin Türkiye tavrı, AB'nin derin ekonomik buhranı, Yaşlı Kıta'da hızla artan İslamofobik ırkçılık göz önüne alındığında 2011'in Türkiye-AB ilişkileri açısından ümit vaat ettiğini söylemek zor. Türkiye'nin lehine görünen mülhazalar ise dinamik ekonomisi ve bölgesinde istikrara yaptığı katkının her geçen gün artması.

Ada'da sorun çözülmeden Rum Kesimi'ni bütün adayı temsilen Birlik'e kabul edilmesinin büyük hata olduğunu neredeyse bütün Brüksel "halkı" kapalı kapılar ardında söylüyor. Az sayıdaki dürüst Avrupalı bu hatayı kameralar önünde ikrar etse de netice Rumların üye olduğu 1 Mayıs 2004'ten bu yana değişmedi. Rum Kesimi, üyeliğinin bütün avantajlarını gücü yettiği ölçüde Türkiye'nin üyeliğini engellemek ve müzakerelerde azami avantaj elde etmek için kullandı. Gelinek noktada, AB'nin söz verdiği Doğrudan Ticaret Tüzüğü "ölürken", müzakere edilen 33 fasıldan 14'ü Kıbrıs yüzünden dondurulmuş durumda. Ayrıca açılan fasıllar da sorun çözülene kadar kapatılmıyor.

BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon, her iki toplum liderini ocak sonunda Cenevre'ye somut tekliflerle gelme konusunda uyardı. "Kıbrıs sorununu çözmek için bu yaştan sonra cumhurbaşkanı oldum." diyen AB'nin tek Komünist Cumhurbaşkanı Dimitris Hristofyas'ın çözüm konusunda cesur adımlar atamaması, mülkler konusunda Rumların maksimalist talepleri ve AB'nin sonuna kadar arkalarında duracaklarına olan inançları müzakerelerdeki esnekliklerini olumsuz yönde etkiliyor. Kısa vadede bütün ümitler Ban Ki-moon'un "mahir diplomasisine" bağlanıyor. Ancak ABD'nin hâlâ Kıbrıs'a özel temsilci atamamışken, Fransa ve Almanya ikilisinde Türkiye'ye yönelik bir tavır değişikliği görülmezken, üstüne üstlük Rum Kesimi'nde Mayıs 2011'de Meclis, Türkiye'de de hazırda genel seçimler varken, Brüksel'de Kıbrıs sorununun aşılabilmesine dair konuşanların sayısı bir elin parmaklarını geçmiyor.

Almanya-Fransa ikilisi hâlâ şiddetle karşı

AB'nin iki lokomotif ülkesi Almanya-Fransa ikilisinin Türkiye karşıtlığında ise hiçbir hafifleme yok. Almanya Başbakanı Angela Merkel, kapalı kapılar ardında Türkiye konusunda aynen Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy gibi düşündüğünü, yani Türkiye'nin Avrupa'da yeri olmadığını dillendiriyor. 2012'de cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılacağı Fransa'da İslamofobik ırkçılığın yükseldiğini de hesaba kattığımızda, Merkel-Sarkozy ikilisi koltuklarını korudukça Türkiye sürecinin rahatlaması mümkün görünmüyor. Hele Sarkozy'nin 2012'de tekrar seçilmesi durumunda Kıbrıs sorunu çözülsün bile Türkiye'nin önüne bu defa aşılması çok daha zor bir engel çıkacak.

2011'de Türkiye'nin üyelik sürecinin hızlanması ya da hızını koruması için iyimser analizler yapmak zorken, "Türkiye'siz olmaz" diyen önemli üyeler olduğunun altını çizmek gerekiyor. Üyeliği destekleyenler Türkiye'nin genç nüfusu, BRIC (Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin) ülkelerine yakın ekonomik kalkınma hızı, yeni dış politikası ile bölgesinde istikrar üreten bir ülke haline gelmesine işaret ediyor. İngiltere, İtalya, İsveç ve Finlandiya dışişleri bakanlarının 10 Aralık'ta New York Times'ta yayımlanan makalelerinde kullandıkları en cazip argümanlardan biri OECD'ye göre Türkiye'nin 2050'de Avrupa'nın en büyük ikinci ekonomisine sahip olacağıydı. Türkiye'nin ayrıca enerji, ticaret, güvenlik alanlarında "çok müstesna" bir konumda olduğuna işaret eden 4 dışişleri bakanı AB'ye "sözlerine sahip çık" diyordu.

Sürecin geleceği Kıbrıs düğümüne bağlı

Şu an itibarıyla müzakerelere açılacak fasıl sayısı üçe düştü: Rekabet, sosyal politika ve istihdam, kamu ihaleleri. Dönem başkanlığını 1 Ocak'ta devralacak Macaristan'ın bir iki ay içerisinde rekabet faslını müzakerelere açması bekleniyor. Ardından kamu ihaleleri ve sosyal politika-istihdam gibi son derece zorlu iki fasıl kalıyor. Kamu ihaleleri faslı bütün adayların en son açmak istedikleri yani üyelik tarihi ufukta görüldükten sonra müzakere ettikleri bir fasıl. Sosyal politika ve istihdam faslında ise Türkiye'de hem işverenlerin hem de sendikaların ciddi itirazları var. Bu iki faslın kısa vadede açılması pek mümkün görünmüyor. 2011'de Kıbrıs meselesinde adım atılmaması durumunda müzakerelerin durması mukadder görünüyor. Kıbrıs meselesinin çözümü de başta ABD olmak üzere Fransa ve Almanya gibi AB'nin ağır toplarının müdahil olmalarına bağlı. Ancak ağır topların hepsinin başka öncelikleri var. Fransa ve Almanya ise zaten Kıbrıs'ın arkasına saklanıyor.